

Motion till riksdagen 2016/17:3286

av **Andreas Norlén m.fl. (M, C, L, KD)**

Bättre skydd för medieredaktioner

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda behovet av ytterligare åtgärder för att värna tryck- och yttrandefriheten och utveckla arbetet mot hot, våld och andra olagliga angrepp mot journalister och medieredaktioner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge förföljda konstnärer en fristad i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den fria åsiktsbildningen är en del av grunden för Sveriges demokratiska styrelseskick. Tryck- och yttrandefriheten är förutsättningar för den fria åsiktsbildningen. Det är därför av stor vikt att mediepolitiken har en tydlig koppling till hur tryck- och yttrandefriheten fungerar, inte bara konstitutionellt, utan i praktiken. I många länder utmanas det fria meningsutbytet av hänsynslösa ledare och repressiva lagar. Sverige har en lång tradition av att stå upp för journalistiken både nationellt och internationellt. Det betyder dock inte att svensk journalistik inte utmanas. De exakta siffrorna beror på vilken studie som ligger bakom, men vi vet med säkerhet att många journalister och medieredaktioner utsätts för hot, trakasserier och våld på grund av sin rapportering. Att stå upp för tryck- och yttrandefriheten handlar inte bara om att stoppa politiskt förtryck. Staten har ett ansvar för att förebygga och stoppa hot och våld som enskilda och organisationer riktar mot dem som utnyttjar dessa friheter.

Under de senaste åren har hot och våld mot journalister hamnat extra mycket i fokus. Den 7 januari 2015 utfördes terroristattentatet mot tidningen Charlie Hebdo i Paris. Attacken var ett angrepp på yttrandefriheten och demokratins fundament. Med anledning av attentatet anordnade riksdagens konstitutionsutskott en utfrågning om journalisters och medieredaktioners säkerhet och arbetsförutsättningar. Under utfrågningen talades bland annat om förekomsten av hot och trakasserier mot svenska journalister i Sverige och den självrensning som detta kan leda till. Svenska

Journalistförbundet undersöker regelbundet förekomsten av denna typ av problem bland sina medlemmar. När förbundet senast frågade sina 17 000 medlemmar framkom att minst 1 000 av dessa hade utsatts för påtryckningar och kränkningar de senaste fem åren. Nästan 300 uppgav att de påverkats i sin bevakning eller låtit bli att skriva om ämnen som en följd av att de blivit utsatta för påtryckningar, trakasserier eller hot. Problemet är verkligt och förekommer i högsta grad i Sverige.

I en rapport som Brottsförebyggande rådet presenterade under våren 2015 framgick att journalister är en av de yrkesgrupper som utsätts för flest hot. Rapporten utgår från befintliga undersökningar och ger en kunskapsöversikt över hot och våld mot olika yrkesgrupper. I en av de refererade undersökningarna uppges att så många som en tredjedel av journalisterna hade utsatts för hot de senaste tolv månaderna. Enligt samma undersökning hade hela 71 procent av kvällstidningsjournalisterna utsatts för hot. Allianspartierna bjöd i samband med Pressfrihetens dag in till ett seminarium om hot mot journalister och medieredaktioner i Sverige. Då medverkade organisationen Utgivarna, som flera gånger har genomfört en undersökning om förekomsten av hot och våld riktat mot svenska medieföretag. Även under detta seminarium bekräftades bilden av en hårdnande utveckling. En bild som därefter ytterligare har förstärkts.

Våren 2016 presenterade Reportrar utan gränser sitt årliga pressfrihetsindex. Av det framgår att de nordiska länderna ligger högt på listan, men särskilt värt att notera är att Sverige har halkat ner från en femteplacering 2015 till åttonde plats i år, och förklaringen är ökande hot mot journalister. Strax före midsommar kom så Tidningsutgivarna och Sveriges Radios gemensamma undersökning avseende arbetsmiljön för journalister och annan redaktionell personal. Enligt undersökningen uppger drygt en tredjedel (33 procent) av de tillfrågade att de har blivit hotade eller trakasserade under det senaste året.

Hot kan ta sig uttryck på flera sätt. Journalister kontaktas inte bara på både jobbet och i hemmet, det är också vanligt med forum på internet där hat och hot sprids. Det är tydligt att den tekniska utvecklingen inte bara innebär möjligheter utan också medför nya prövningar för det fria ordet. I samtal med journalister samt representanter för medieföretag och mediebranschens organisationer blir det tydligt att det finns många områden där det allmännas arbete skulle kunna förbättras. En del förslag rör konkret säkerhetsarbete, till exempel bättre stöd från polisen till mindre redaktioner, förbättrad säkerhet för journalister när de på plats i domstolen bevakar rättegångar eller skärpta straff för hot mot journalister och medieredaktioner. Andra förslag handlar om behovet av opinionsbildning för att påverka människors attityder till och respekt för granskande journalistik och öppen debatt, bättre tillsyn av internetforum där hat och hot flödar och att skolan bör bli bättre på att förmedla hur fria medier är en viktig förutsättning för ett demokratiskt samhälle. För att hindra en utveckling där den fria åsiktsbildningen hotas av själv censur och minskad attraktivitet för det journalistiska yrket bör en utredning tillsättas för att utreda behovet av ytterligare åtgärder för att värna tryck- och yttrandefriheten och utveckla det förebyggande och förhindrande arbetet mot hot, våld och andra olagliga angrepp mot journalister och medieredaktioner. Utredningen bör inte ha ett rent polisiärt perspektiv, utan ses som en del av demokratipolitiken och det demokratipolitiska arbetet för ett fritt och öppet samhälle. En sådan utredning bör ske i nära samråd med journalister och branschföreträdare för att på så sätt ta del av de många erfarenheter och idéer som finns inom professionen.

Regeringen har aviserat en handlingsplan för att förebygga hot mot det demokratiska samtalet. Någon handlingsplan har dock ännu inte presenterats och det brådskar att vidta

ytterligare åtgärder på detta angelägna område. Vi menar därför att riksdagen bör ta initiativet och rikta en uppmaning till regeringen att agera.

Fristad för förföljda konstnärer

När demokratin inskränks i ett land är det alltid det fria ordet, den fria pressen och den fria konsten som först begränsas. Dessa är fyrbåkar för demokrati och öppenhet och därmed ett hot mot alla totalitära makthavares ambitioner. Varje år dödas konstnärer eller tvingas att fly från sitt land för att dessa har valt att använda sig av sin självklara rätt att uttrycka åsikter, som inte nödvändigtvis är i samklang med den styrande regimen. Att värna demokratin, det fria ordet och den konstnärliga friheten är därför en gemensam uppgift för alla demokratiska länder.

Ett sätt att praktiskt värna yttrandefriheten är att ge konstnärer en fristad i Sverige. Kommuner eller regioner som vill bidra till att värna om yttrandefriheten, kan erbjuda författare, bildkonstnärer, musiker, dramatiker, journalister och andra professionella konstnärer som lever under hot i sina hemländer, en fristad under två år. En fristadskonstnär är en person som bjudits in av en svensk kommun eller region på grund av att han eller hon förföljs i sitt hemland. I Sverige får konstnären en fristad under två år för att kunna leva och fortsätta arbeta med sitt yrke i trygghet. Kommunen, landstinget eller regionen som bjuder in, lovar att stå för försörjningen under de två åren. Till gruppen konstnärer räknas journalister, musiker, filmare, dramatiker och andra professionella skribenter och konstnärer som förföljs eller hotas på grund av sitt arbete och därför behöver en fristad.

Det är viktigt att så många kommuner som möjligt är beredda att ta sitt ansvar och ge förföljda konstnärer en fristad. Under alliansregeringens år vid makten ökade antalet fristadskommuner stadigt. Detta arbete måste fortsätta att intensifieras. Demokratin får aldrig tas för given. Den måste vinnas varje dag. Det är angeläget att regeringen fortsätter att arbeta i denna riktning.

Andreas Norlén (M)

Olof Lavesson (M)

Per Lodenius (C)

Bengt Eliasson (L)

Lars-Axel Nordell (KD)

Per-Ingvar Johnsson (C)

Tina Acketoft (L)

Tuve Skånberg (KD)